

יציאת מצרים כסמל/מירי כספי (מבוא מתוך עבודה במסגרת החוג למקרא- אוניברסיטת חיפה)

המסע במדבר לאחר יציאת מצרים הוא מסע קדימה אל "הארץ המובטחת" תוך כדי תהליך התפתחות מוסרית והשתנות ממצב עבדות למצב חירות.

יציאת מצרים היא תיאור של גאולה ושחרור אשר מובעים במונחים דתיים היסטוריים. התיאור הינו דמוי מציאות וגם לניסים שבו יש תפקיד.

בסיפור יציאת מצרים בני ישראל אינם מועברים אל הארץ המובטחת "על כנפי נשרים" (שמות עט) הם צועדים לשם. הצעידה רצופה קשיים, משברים ומאבקים אשר כוללים הכרעות אנושיות ואלוהיות.

זהו סיפור קלאסי שבעלילה שלו מתואר מסע הכולל:התחלה- המצרים כבעיה המצריכה פתרון, אמצע - ההתרחשויות במדבר תוך כדי ההליכה. סוף המסע - ההגעה אל הארץ המובטחת.

סיפורי התלונות במדבר מהווים את החלק העיקרי של תיאורי תחנות המסע. הם נשענים על מסורות עתיקות וחזקות בדבר קורותיו של עם ישראל.

אפשרי להניח שסיפורים אלו מושתתים על עובדות היסטוריות. הם באים לספר על מקרים שאירעו בפועל ומוצגים כהתמודדות עם בעיות עקרוניות.

המחברים נטלו מאורעות שונים שאירעו בתקופתם או בסמוך לה והעבירו אותם אל המסע במדבר. אירועים אלו נראו להם כפרשת דרכים משמעותית או כמשברים שפתרונם מהווה תקדים עקרוני והפכו את לקחיהם למורשת הדורות.

בתיאורו של המסע במדבר אפשר לראות שני רבדים: הרובד ההיסטורי- דמוי מציאות, בו בני-ישראל נודדים במדבר לאחר יציאת מצרים במסע קדימה בחלל ובזמן.

הרובד הסמלי - בו המסע במדבר לאחר יציאת מצרים הוא מסע קדימה אל המטרה והיא התקדמות מוסרית והשתנות. ממצב עבדות למצב חירות.

המדבר הוא מטאפורה של מקום על זמני. האירועים אשר מתרחשים בו, הלקחים והמסרים העולים מהם, משמעותם עקרונית על זמנית. הם מצביעים על היות אירועי יציאת מצרים אירועים המתחדשים בכל דור ודור.

הנשים והילדים אשר מגיעים לכנען אינם אותם אנשים אשר יוצאים אל המסע ועברו את מצרים. הנושא של המסע הוא עם ישראל: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" (שמות א)

הביטוי "בני ישראל" מופיעה לראשונה בספר שמות. אם בספר בראשית תשומת ליבנו

מתמקדת ביחידים - בני משפחה בעלת יעוד, הרי ספר שמות הוא סיפורו של עם. לכן אין הוא רק סיפור היסטוריה. משה ממלא תפקיד של שליחות חד-פעמית מכרעת והעם הוא העיקר.

חשיבותו של משה הינה אישית ומדינית- כמנהיג העם וכמתווך בינו ובין האל. זוהי היסטוריה שבמוקדה עבדות וחירות, חוק ומרידה. להיסטוריה זו יש מטרה גלויה לתאר את המסע ומטרה

סמויה ללמד את חשיבות המסע ואת המשמעת ההכרחית אשר נדרשת להצלחתו. מסע זה

מסמל תפיסת עולם. קיימת בו רציפות ברורה קבועה וחזקה קדימה והוא מהווה אלטרנטיבה לתפיסת העולם המיתית בדבר החזרה הנצחית.

הסיפור המקראי וספר שמות בפרט, אינו מעשיה קוסמולוגית דטרמיניסטית. בהיסטוריה של ספר שמות, האירועים מתרחשים רק פעם אחת. יש ביניהם מערכת קשרים הדדיים הצופים

קדימה ולאחור וקדימה.